

УДК 37.013.42

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ДІЯЛЬНОСТІ ЦЕНТРІВ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ ДЛЯ СІМ'Ї, ДІТЕЙ І МОЛОДІ В НАПРЯМІ АДАПТАЦІЇ ПІДРОСТАЮЧОГО ПОКОЛІННЯ ДО ПОВНОЦІННОГО ЖИТТЯ В СУСПІЛЬСТВІ

Міхаїл Другов

**кандидат педагогічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ Донецької області, Україна
*sgpi@slav.dn.ua.***

Анотація. Важливе значення для ефективної організаційно-педагогічної діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді (ЦСССДМ) в напрямі адаптації підростаючого покоління до повноцінного життя в суспільстві має адекватний добір методів і форм роботи. У статті аналізується розроблена система форм та методів роботи центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді. Володіння знаннями про форми та методи необхідне для чіткої організації діяльності ЦСССДМ. Зазначено, що форми організаційно-педагогічної діяльності центрів в напрямі адаптації молоді до життя в суспільстві передбачають соціальну реабілітаційну роботу, попередження та подолання негативних явищ у молодіжному середовищі. Методика роботи центрів може мінятися, доповнюватися, згідно кінцевої цілі, якої треба досягти. Результати дослідження можуть бути використані у професійній підготовці майбутніх учителів, соціальних педагогів, для підвищення кваліфікації робітників ЦСССДМ.

Ключові слова: центри соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді, система форм та методів роботи, організаційно-педагогічна діяльність, реабілітаційна робота.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» Кабінет Міністрів України постановив затвердити Типове положення «Про соціальні служби для молоді» від 13 серпня 1993 р. № 648. Згідно зі зазначеним документом соціальні служби для молоді об'єднують центри, які здійснюють комплексне соціальне обслуговування молоді, та спеціалізовані соціальні заклади, а саме: притулки для тимчасового перебування неповнолітніх, агентства й бюро сприяння зайнятості молоді, яка навчається, й інші.

Процес розвитку суспільних інституцій в Україні зумовив створення центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді – спеціальних закладів, уповноважених державою брати участь у реалізації державної молодіжної політики шляхом здійснення соціальної роботи з дітьми та молоддю (І. Пінчук).

Важливо зазначити, що соціальні служби для молоді надають послуги та допомогу молоді у найважливіших сферах її життєдіяльності незалежно від національності, походження, соціального статусу, місця проживання, роботи, навчання, політичних поглядів і релігійних переконань. Від так, проблема вивчення форм і методів діяльності ЦСССДМ набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор. У цілому проблеми соціально-педагогічної роботи активно досліджуються українськими (О. В. Безпалько, І. Д. Зверева, А. Й. Капська, Г. М. Лактіонова, І. І. Мигович, Л. І. Міщик, Н. Г. Ничкало, С. О. Омельченко, В. Г. Панок, С. В. Толстоухова, С. Я. Харченко, І. І. Цушко та ін.) та російськими (В. Г. Бочарова, Ю. В. Василькова, М. А. Галагузова, В. І. Курбатов, Ф. А. Мустафаєва, І. Е. Петрова, С. В. Тетерський, Є. І. Холостова, В. Н. Ярська та ін.) дослідниками.

Останніми роками у зв'язку з посиленням уваги до вивчення і розв'язання проблем сучасної молоді в науковій парадигмі активізувалася дослідницька діяльність О. М. Балакірева, В. К. Криворученка, В. Т. Лісовського, В. В. Павловського, О. О. Яременка та ін.. У сфері дослідження державної молодіжної політики привертають увагу наукові розвідки М. Ф. Головатого, І. М. Ільїнського, Г. В. Купріянова, С. В. Толстоухова. У контексті проблеми дослідження теорії і методики соціальної роботи з молоддю особливу увагу привертають наукові роботи як українських учених (І. Д. Зверева, А. Й. Капська, Г. М. Лактіонова, І. М. Трубавіна та ін.), так і російських науковців (Т. Г. Нехаєва, О. В. Татарінов, В. Н. Ярська та ін.).

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідити форми та методи діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді в напрямі адаптації підростаючого покоління до повноцінного життя в суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів. З метою вдосконалення організації діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді у 2000 році було затверджено Концепцію діяльності ЦССМ. Від так, у документі подавалося чітке визначення поняття системи центрів соціальних служб для молоді: «Система соціальних служб для молоді представляє сукупність спеціальних закладів, що утворюються у відповідності з Законом України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», іншими нормативними актами з метою надання соціальних послуг та соціальної допомоги молоді» [1].

У процесі наукового пошуку було з'ясовано основні завдання соціальних служб для молоді. Відповідно до покладених завдань соціальні служби для молоді здійснюють такі функції:

- розробляють і реалізують разом з органами державного управління у справах молоді програми соціального обслуговування та соціальної допомоги молоді;
- інформують молодь із питань праці, навчання, дозвілля та відпочинку, діяльності соціальних служб;
- проводять юридичне консультування з питань молодіжного законодавства, прав й обов'язків молодих людей в різних сферах їхньої життєдіяльності;
- представляють інтереси молодих людей при розгляді на підприємствах, установах і організаціях питань, що стосуються реалізації прав молоді; у разі необхідності у встановленому порядку оскаржують у суді неправомірні рішення державних або громадських органів, дії посадових осіб щодо молодих громадян;
- створюють «телефон довіри», проводять соціально-психологічне консультування з питань подолання алкогольної та наркологічної залежності, шкідливих звичок, поліпшення сімейно-шлюбних стосунків й утвердження здорового способу життя;
- вживають необхідних заходів для організації соціально вагомої діяльності підлітків і молоді, їхнього змістовного дозвілля та відпочинку, що сприяє попередженню та подоланню негативних явищ у молодіжному середовищі;
- разом із зацікавленими організаціями створюють соціально-реабілітаційні центри для інвалідів й інших категорій молоді;

- організують молодіжні агентства та бюро сприяння працевлаштуванню молоді, яка навчається, а також надають послуги, пов'язані з профорієнтацією та підготовкою до роботи з нової професії;
- надають разову матеріальну допомогу молодим людям, які її потребують, на умовах, визначених Міністерством у справах молоді і спорту за узгодженням із відповідними міністерствами та відомствами;
- разом із відповідними міністерствами та відомствами, вищими навчальними закладами організують підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації спеціалістів соціальних служб для молоді;
- систематично проводять соціологічні дослідження, вивчають статистичні й інформаційні матеріали щодо соціально-економічного становища молоді;
- готують пропозиції органам державного управління у справах молоді з питань вирішення актуальних молодіжних проблем, запобігання негативним тенденціям у молодіжному середовищі;
- надають інформаційні послуги підприємствам, установам й організаціям незалежно від їхнього підпорядкування та форм власності щодо соціально-економічного становища молоді, форм і методів соціальної роботи з молоддю;
- вивчають і поширюють передовий досвід роботи у сфері соціального обслуговування та соціальної допомоги молоді, організують стажування спеціалістів соціальних служб за кордоном;
- разом із зацікавленими організаціями й установами організують науково-практичні конференції, семінари, прес-конференції, видають інформаційно-методичну літературу.

Уважаємо доцільним з'ясувати форми та методи діяльності центрів соціальних служб для молоді. У процесі наукового пошуку було встановлено, що діяльність Центрів здійснюється в різноманітних формах. При цьому кожний вид і кожний метод може бути реалізований в будь-якій формі. До таких форм належать:

- робота з клієнтами;
- соціальний менеджмент;
- соціальна реклама;
- робота зі засобами масової інформації та зв'язком із громадськістю;
- масові заходи й акції (фестивалі, марафони, змагання, конкурси, концерти, форуми тощо);

Форми та методи діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді в напрямі адаптації підростаючого покоління до повноцінного життя в суспільстві

- інформаційні заходи й акції (круглі столи, наради, зібрання, прес-конференції, презентації, виставки тощо);
- науково-методичні заходи та акції (семінари, практикуми, заняття, тренінги, науково-практичні конференції тощо).

Зазначимо, що методи діяльності центрів ЦСССДМ – це сукупність засобів і прийомів для досягнення поставленої мети в реалізації соціальної роботи з молоддю.

У ході дослідження з'ясовано, що діяльність ЦСССДМ здійснюється у процесі реалізації таких методів:

- реалізація заходів ;
- залучення партнерів до реалізації власних заходів;
- підвищення кваліфікації;
- збір інформації;
- перевірка;
- контроль.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, діяльність центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді спрямована на забезпечення соціального захисту різних цільових груп у складних ситуаціях їхнього життя, створення умов для формування безпечного соціального середовища особистості. Враховуючи різні категорії дітей, сім'ї, молоді, з якими працюють ЦСССДМ, форми та методи роботи центрів можуть змінюватися, доповнюватися згідно з метою, яка повинна бути досягнута в конкретній ситуації. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді здійснюють діяльність в напрямі адаптації підростаючого покоління до повноцінного життя в суспільстві. Вони беруть під свій захист неповнолітніх, які опинилися в складних життєвих умовах, здійснюють соціальний патронаж, готують до самостійного життя, допомагають в соціальній адаптації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Збірник нормативно-правових актів щодо надання соціальних послуг відповідно до Закону України «Про соціальні послуги». – К., 2005. – с. 157.
2. Зверева І.Д. Соціально-педагогічна робота з дітьми та молоддю в Україні: теорія і практика / Зверева І.Д. – К.: Правда Ярославичів, 1998. – с. 394.
3. Омельченко С. О. Взаємодія соціальних інститутів суспільства у формуванні здорового способу життя дітей та підлітків: монографія / Омельченко С.О. –Луганськ: Альма-матер, 007. – С. 352

Форми та методи діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді в напрямі адаптації підростаючого покоління до повноцінного життя в суспільстві

4. Толстоухова С. Організаційно-педагогічні основи функціонування системи соціальних служб для молоді: дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки / С. Толстоухова – К., 2001. – 177 с. .

REFERENCES(TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Collection of normatively-legal acts in relation to the grant of social services under the Law of Ukraine «On social services». – К., 2005. – 157 p. .
2. Zvereva I. D. Social pedagogical work with children and young people in ukraine: theory and practical work / Zvereva I.D. – К. : Pravda Yaroslavichi, 1998. – 394 p.
3. Omelchenko S.O. Cooperation of social institutes of society in forming of healthy way of life of children and підлітків: монографія / Omelchenko S.O. –Lugansk : Alma-mater, 007. – 352 p.
4. Tolstoukhova S. Organizationally-pedagogical bases of functioning of the system of social services for young people:thesis on the receipt of scientific degree of cand. ped. sciences from speciality 13.00.01 is general pedagogics and history of pedagogics / Tolstoukhova S. – К., 2001. – 177 p.

ФОРМЫ И МЕТОДЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЦЕНТРОВ СОЦИАЛЬНЫХ СЛУЖБ ДЛЯ СЕМЬИ, ДЕТЕЙ И МОЛОДЁЖИ В НАПРАВЛЕНИИ АДАПТАЦИИ ПОДРАСТАЮЩЕГО ПОКОЛЕНИЯ К ПОЛНОЦЕННОЙ ЖИЗНИ В ОБЩЕСТВЕ

Михаил Другов

кандидат педагогических наук, старший преподаватель

ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»

г. Славянск Донецкой области, Украина

sgpi@slav.dn.ua.

Аннотация. Важное значение для эффективной организационно-педагогической деятельности центров социальных служб для семьи, детей и молодёжи (ЦСССДМ) в направлении адаптации подрастающего поколения к полноценной жизни в обществе имеет адекватный подбор методов и форм работы. В статье анализируется разработанная система форм и методов работы центров социальных служб для семьи, детей и молодёжи. Владение знаниями о формах и методах необходимо для чёткой организации деятельности ЦСССДМ. Определено, что формы организационно-педагогической деятельности центров в направлении адаптации молодёжи к жизни в обществе предусматривают социальную реабилитационную работу, предупреждение и преодоление негативных явлений в молодёжной среде. Методика работы центров может меняться, дополняться согласно конечной цели, которая должна быть достигнута. Результаты исследования могут быть использованы в профессиональной подготовке будущих учителей, социальных педагогов, для повышения квалификации сотрудников ЦСССДМ.

Ключевые слова: центры социальных служб для семьи, детей и молодёжи, система форм и методов работы, организационно-педагогическая деятельность, реабилитационная работа.

М. ДРУГОВ

Форми та методи діяльності центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді в напрямі адаптації підростаючого покоління до повноцінного життя в суспільстві

**FORMS AND METHODS OF ACTIVITY OF CENTERS OF SOCIAL SERVICES
FOR FAMILY, CHILDREN AND YOUNG PEOPLE IN THE DIRECTION OF
ADAPTATION OF RISING GENERATION TO FULL LIFE IN SOCIETY**

Mikhail Druhov

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer

SHEE "Donbas State Pedagogical University"

Sloviansk Donetsk region, Ukraine

sgpi@slav.dn.ua.

Summary. Important value for effective organizationally-pedagogical activity of centers of social services for family, children and young people in the direction of adaptation of rising generation to full life in society has an adequate selection of methods and forms of work. In the article the worked out system of forms and methods of work of centers of social services is analysed for family, children and young people. Possession of knowledge about forms and methods is needed for clear organization of activity of centers of social services for family, children and young people. It is certain that the forms of organizationally-pedagogical activity of centers in the direction of adaptation of young people to life in society envisage social rehabilitation work, warning and overcoming of the negative phenomena in a youth environment. Methodology of work of centers can change, complemented in obedience to an ultimate goal that can be attained in every certain situation. Research results can be drawn on in professional preparation of future teachers, social teachers, for in-plant training of employees of centers of social services for family, children and young people.

Keywords: centers of social services for family, children and young people, system of forms and methods of work, organizationally-pedagogical activity, rehabilitation work.